Poštnina plačana v gotovini.

Ljubljana, 6. julija 1939. — Leto XII. — Št. 28.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Pred ponovno zmago

V tretjič so delavske strokovne organizacije letos poklicane na volitve obratnih zaupnikov. Ni čas za to, da podrobno razpravljamo o tem letošnjem tako važnem vprašanju. Pa saj si je že vsak posameznik, kakor tudi strokovne organizacije, same ustvarile sodbo o letošnjem tako čudnem zavlačevanju obratnih zaupnikov. Mi vemo in zaenkrat si lahko vzbudimo le spomin, da so bile zadnje volitve obratnih zaupnikov preložene, kakor smo čitali v dnevnem časopisju, na željo »nekaterih« delavskih organizacij.

Pa bilo kakor bilo, v mesecu juliju in avgustu se ponovno vršijo volitve in prepričani smo, ker verujemo merodajni izjavi ob zadnji preložitvi, da se ne bodo več prelagale. Torej bodo te volitve končno le izvedene in tudi veljavne.

Zato pa je naša delavska dolžnost, da gremo v te volitve s polno paro in izvojujemo Jugoslovanski strokovni zvezi častno zmago. Korist in čast delavstva zahtevata, da pri teh volitvah v polni meri dokažemo, da hočemo ohraniti po zakonu ustanovo obratnih zaupnikov nedotaknjeno, tako da bo služila res delavstvu in duhu zakona. Zakon sam, katerega bomo ščitili do skrajnosti, predvideva svobodno izvoljene obratne zaupnike, ki so posredovalni organ med delavstvom in delodajalcem. Zaradi njihove važne naloge, ki je v mirnem posredovanju in likvidaciji eventualnih sporov med enim in drugim činiteljem v industriji, so zaupniki tudi oblastveno zaščiteni, da ne postanejo žrtve kakih maščevalnih preganjanj od delodajalske strani. Kakor vidimo, je zakonodajalec dobro razumel pomen obratnih zaupnikov, njihovih dolžnosti in tudi pravic. Zato pa je obratne zaupnike tudi zaščitil.

Ko Jugoslovanska strokovna zveza letos že v tretjič stopa v volivno borbo obratnih zaupnikov, ima pred očmi tudi tri važne razloge, da porabi vse svoje sile za svojo častno zmago.

Prvič za svojo lastno čast. Mi vsi prav dobro vemo, kaj se je zgodilo v minulem letu z JSZ. Kaj so nam prinesli meseci oktober, november, december lanskega leta in letošnji januar.

Med navedenimi ljudmi so nas ti ljudje slikali kot pogubonosen element tako za katoliško gibanje kot za ves slovenski narod.

Toda članstvo JSZ je bilo mož na svojem mestu in krepko ter dostojno zavrnilo tak napad. Z znano sejo vodstva je tako močno poudarilo svojo delavsko zavest, da ni nihče pričakoval tako samozavestne izjave. In prav je imelo. Delavska čast in čast Jugoslovanske strokovne zveze je to zahtevala. Članstvo naše JSZ je samozavestno in odločno ter se ne pusti izigravati prav nikomur. Prav s tem zanosom je šlo članstvo v ponovne spomladanske zaupniške volitve in v dveh dneh pokazalo ponovno svojo voljo ter izvolilo v tem kratkem času 160 zaupnikov. Prav s to delavsko in organizacijsko zavednostjo bomo šli tudi sedaj v volitve.

Pri teh volitvah bomo manifestirali tudi za čast delavskih obratnih zaupnikov. Obratni zaupnik naj bo res d e l a v s k i obratni zaupnik, pa nič drugega. Kdo naj brani to ustanovo, ki je delavska in delavstvu namenjena, če je ne bomo mi? Naj vidijo vsi naši nasprotniki, da mi ne dopustimo prav nobene igre s to našo delavsko ustanovo, naj vidi slovenska javnost, da delavstvo take ustanove ni le potrebno, ampak tudi vredno. Naj vsakdo od lokalnega domačega politikarja do vrhovnih političnih instanc vidi, da je delavstvo danes zrelo in sposobno, da samo brani svoje koristi kjer koli je treba. Naj vidijo tudi vsi v to poklicani faktorji, od poslancev do ministrov našo zrelost in sposobnost, da bodo oni enkrat sami spoznali vse temne elemente, ki se hočejo okoristiti osebno na račun delavske nezavednosti in nesposobnosti. Ko bodo ti elementi odstranjeni, bodo oblastva drugače gledala na stvarno stremljenje zrelega slovenskega delavstva, prav tako bo pa tudi delavstvo gledalo v predpostavljenih oblastnih organih može pravice in zakona, ki so vredni vsega spoštovanja.

Tretji razlog za našo udeležbo pa je zakon sam in njegova obramba. Mi hočemo, da se zakon uveljavlja tako kot se mora, da delavstvo dobi ponovno zaupanje v njega. Zakon čisto jasno in točno govori o dolžnostih in pravicah delavskih obratnih zaupnikov. In mi nočemo prav nič drugega, kot dosledno izvajanje zakona samega. Ni naše delo protizakonito, če se borimo za čast in ugled obratnih zaupnikov, ampak protizakonito delo je delo onih, ki skušajo s svojimi prošnjami in prelaganji obratnih zaupniških volitev uničevati v delavstvu vero v zokonitost in v njegovo pravico.

Trije važni razlogi nas silijo, da v zadnjih dneh porabimo vse svoje sile in možnosti v to, da vrnemo ustanovo obratnih zaupnikov končnoveljavno delavstvu, čegar last je. Da pri teh volitvah priborimo ponovno čast Jugoslovanski strokovni zvezi, ki je naša last in tudi naša osebna čast. Naj končni rezultat volitev dovolj zgovorno izpriča našo delavsko in krščansko zavest.

Ž. S.

Gradimo dalje

Pri vsem navdušenju, ki ga kažemo ob različnih prilikah, ko slavimo moč svoje strokovne organizacije in zmago svojega gibanja, ne smemo pozabiti tudi na notranjo stran naše rasti. Po večini se tega zavedajo vsi naši člani, toda to naj ne bo vzrok, da bi pozabili na notranje zadeve, na tisto, kar morda ni preveč prijetno, in zahteva od nas dela, tihega vztrajnega dela.

Tako nam gre predvsem za pravo strokovno in idejno vzgojo. Vsi, ki vedo za važnost tega, naj skrbijo ob vsaki priliki, da se bo prepotrebno delo podvojilo pri tistih, ki stojijo še daleč od tega, kar je osnova pri vsakem gibanju. Vedeti namreč moramo, da je potrebno idejni nauk naše JSZ širiti, da bodo ljudje vedeli, kakšne razlike so med nami in recimo drugimi meščanskimi strankami, ki so vse kaj drugega. Spoznati moramo namene krščanskega socializma, ki jih ima v očigled ureditve nove družbe, in na čem temelji spoznanje ali nauk Cerkve, ko obsoja današnjo zmedo in postavi besedo za novo ureditev. To je na kratko idejna stran, za katero pride takoj strokovna, ki se prav gotovo ne konča samo pri tem, da se pri kakšnem podjetju doseže 50 par na uro več, vse drugo pa strokovnega gibanja ne briga. Spoznanje vsesplošne zapostavljenosti vsega delovnega ljudstva je tako globoko, da ni mogoče rešiti vsega skupaj samo z uspelo tarifno akcijo, ampak tiči za tem še marsikaj drugega, kar pa je delavstvu danes bolj ali manj tuje. Vzemimo samo socialno zakonodajo. Kakšna je in kako se izvaja? V čem je potrebna korektura? Kakšno je zadržanje vsake prave strokovne organizacije do drugega ideološkega gibanja? Potem delavske institucije! Danes lep del delavstva ne ve, kakšnega pomena je zanj Delavska zbornica in kako je vendar treba kljub vsemu ceniti vedo, da so te institucije delavska last; marsikdo niti ne ve, da vplača vsak teden toliko in toliko, da vse to vzdržuje. Tem se ima v veliki meri zavedno delavstvo tudi zahvaliti, da s temi zavodi ravnajo čisto po meščansko po želji kapitala in strank, ki si lastijo v škodo delavstva vodstvo teh institucij.

Potem kulturna stran. Pri tem je treba javno priznati, da jo zanemarjamo. Ali je bilo treba skoraj izgubiti Krekovo knjižnico? Samo nevednost in premajhna kulturna stopnja nas vseh sta kriva tega kulturnega padca, ki bi ga vsaj polovica organiziranega delavstva lahko rešila smrti. Pa nimamo samo Krekove knjižnice. Imamo še drugo socialno in slovstveno literaturo, ki bi jo morali prebrati in preštudirati sebi v korist in nikomur drugemu. Na splošno velja namreč mnenje, da se s tem ni treba ukvarjati. Delavec misli: naj si kupuje knjige meščan ali kdor koli, zanj je vse to bolj ali manj odvratno in tako rajši ta denar nesmiselno zapravja, kot pa bi ga izdal za knjigo. Napačno! Popolnoma napačno! Samo toliko bomo veljali, kolikor bomo znali! Tega mnenja je bilo tudi Krek, zato je priporočal delavstvu izobrazbo. Brez nje smo namreč nič! Seveda so tu upravičeni vzroki in najbolj jih pozna delavec, kakšni so. Toda stanje med delavstvom danes ni razveseljivo in kulturna višina kaže kljub upravičenim vzrokom le veliko malomarnost, ki nam vsem na vsak način zelo škoduje.

To je samo nekaj misli, ki jih ne kaže še naprej zanemarjati. Našim tovarišem, ki se v veliki meri že trudijo vse to odpraviti in nadomestiti z dobrim, je potrebno dodati novih moči. Vedno več mora biti borcev za dvig delavske zavednosti in vsestranskega izpopolnjevanja. Seveda pride tu prvenstveno tudi v poštev pridobivanje članov, kajti vsi vemo, da je brez pomena slabotna skupnost proti veliki množici razkropljencev.

Tu je postavljena beseda, iz katere mora za korist naše skupnosti rasti vse tisto, kar bo naše gibanje širilo, dvigalo!

Gradimo torej dalje! Jj.

Nova kolektivna pogodba za jeklarno v Guštanju

V marcu t. l., ko se je sklenil dodatek h kolektivni pogodbi za delavstvo martinarne v guštanjski jeklarni, sta SMRJ in JSZ odpovedali kolektivno pogodbo in napovedali podjetju revizijo tako pogodbe, kakor akordnih postavk.

Pogajanja za novo kolektivno pogodbo so se vršila v sredo 28. in četrtek 29. junija v Guštanju. Za JSZ se je pogajanj udeležil centr. trajnik tov. Rozman.

Ravnatelj podjetja g. Lorberan je v toku prve razprave odklonil vsako zvišanje plač. Končno je pristal na to, da se zvišajo temeljne mezde do 5 din na uro za 5%, od 5 din dalje pa 3%. Za nekatere obrate so se revidirale in zvišale akordne postavke. Dalje je podjetje pristalo na en dan več plačanega dopusta. Po pogodbi ga je imelo delavstvo do sedaj 4 dni, lani je podjetje dodalo dva dni in sedaj zopet enega, tako da imajo vsi delavci, kateri so v podjetju zaposleni nad eno leto, pravico do 6 dni plačanega dopusta.

Nova pogodba, s katero se urejajo vsa mezdna in akordna vprašanja, je v nekaterih točkah nekoliko izboljšana. Prikljuèen ji je tudi dodatek, sklenjen 3. marca t. l. za martinarno.

Tako imajo guštanjski kovinarji zopet na novo urejeno svoje službeno in plačilno razmerje, s katerim so si tudi nekoliko izboljšali svoj gmotni položaj.

Zastopniki central, pa tudi zaupniki, so v toku razprave ugotovili tudi to, da je delavstvo v delavnici apreturnih osovin zelo nezadovoljno in da se ga preveč šikanira. Kdor se pa samo malo pritoži, se ga zato še bolj zapostavlja in se mu daje najslabše delo.

V nobenem obratu ni toliko pritožb in težav kakor ravno v delavnici apreturnih osovin. Prepričani smo in nam je ravnatelj tudi dal zagotovilo, da se bo to uredilo.

Vse te in enake težave je mogoče urediti in premostiti le, ako je delavstvo organizirano in da složno eden drugemu pomaga, ne pa, da se dela neprilike.

Zaupniki morejo dobro vršiti svoje delo le, ako jih pri tem podpira zavedno delavstvo. Zato tudi v tem pogledu pridno na delo, da se bo to, kar se je sedaj priborilo, tudi izvajalo.

Gorje vam, pismouki in farizeji, hinavci, ki dajete desetino od mete in kopra in kumina, pa ste opustili to, kar je v postavi važnejše: pravico, usmiljenje in zvestobo. To je bilo treba storiti in onega ne opustiti. Slepi vodniki, ki precejate komarja, a velbloda požirate. (Mt 23, 23—25.)

Združevalna pravica kršč. strokovničarjev

Človek je družabno bitje. On živi in dela v družbah. Zato je njegova naravna pravica, da se organizira v dosego svojega cilja. To pravico ima vsako človeško bitje, vsak sloj in vsak stan. Ni pridržana samo ljudem iz sredine mesta, temveč jo imata tudi kmet in delavec. Kdor krati pravico združevanja, dela krivico naravnemu pravu človeka.

Nemški katoliški sociolog jezuit p. Henrik Kesch piše v svoji »Narodni ekonomiji«: Te združevalne pravice ne dobi delojemalec šele po pogodbi ali po zakonu. Ker je nima samo po volji drugih činiteljev, mu je tudi ne more vzeti nobena oblast na zemlji. Država sme varovati in urejati združevalno pravico ter preprečevati zlorabe. Omejevati ali vzeti je pa ne sme, prav tako ne, kot ne sme vzeti državljanom pravice do obstoja in izpopolnjevanja.«

Še prej pa je zapisal socialni papež Leon XIII. v Rerum novarum: »Po naravnem pravu je človeku dovoljeno, da se združuje v zasebnih družbah, država pa je ustanovljena zato, da ščiti naravne pravice, ne pa da jih ugonablja. In če bi ona rekla, da se državljanska društva ne smejo združevati, bi naravnost sebi nasprotovala, ker se je tako sama, kot so se zasebna društva, rodila iz načela: da so ljudje po naravi družni.«

Delavsko strokovno društvo, strokovna organizacija, se seveda ne bori samo trenutno za boljši kos kruha za delavca in nameščenca. Ne! Ona se bori tudi za pravičnejšo ureditev družbe, da bo imel delavec kot drugi sloji v vsakem času možnost človeka dostojnega življenja. Krščanski strokovničar se bori za krščansko pravično in socialno urejeno družbo, bojuje se za izvedbo krščanskih in katoliških načel v vsem javnem in posebej še v gospodarskem življenju. To je nad vse važno! Kajti če to vemo, moramo tudi razumeti, zakaj se ne moremo krščanski strokovničarji zadovoljiti s tem, da ne bi imeli združevalne pravice in da bi obstojala samo ena organizacija, pa naj si bo ta edina in monopolna organizacija marksistična ali nacionalistična. V splošni in edini strokovni organizaciji je delo za izvedbo krščanskih načel v javnem življenju nemogoče, je izključeno. Zato moramo kot krščanski delavci odklanjati vsak monopol in moramo kot kristjani brezpogojno vztrajati pri zahtevi do lastne krščanske strokovne organizacije.

Nasproti onim, ki se označujejo za pravoverne katoličane

moramo zopet podčrtati besede papeža Leona XIII., ki jih je zapisal v obrambo krščanske strokovne organizacije:

»Ne moremo se zadržati, da se ne bi pritožili... ker vidimo, da se družbam katoliških mož, in sicer mirnim in vsestransko koristnim, zapira pot v času, ko se proglaša, da je vsekakor po zakonih dovoljeno se zbirati v društva... Krščanski delavci se morajo odločiti... ali da se pridružijo združenjem, kjer se je bati za njih vero ali pa snujejo med seboj svoja društva... Da je vsekakor želeti nujno to drugo, bi li mogel obstojati kak dvom pri onih, ki nočejo postavljati v najočividnejšo nevarnost največje dobro človeka?«

Gospodom državnikom, ki so po svetovni vojni delali v Parizu mirovno pogodbo, se je zdela Leonova utemeljitev združevalne pravice toliko važna, da so jo zapisali v mirovno pogodbo.

Prisiljeni smo vprašati naše slovenske katoličane najrazličnejših položajev, kako morejo spravljati v sklad svojo poslušnost Cerkvi in papežu s svojim postopanjem proti JSZ, to je organizaciji in gibanju, ki ga je ustanovil največji katoliški slovenski javni delavec dr. J. Ev. Krek, ki je tako dopolnil zgradbo krščanske strokovne organizacije, ki so jo pričeli graditi slovenski krščanski delavci po delavskih revirjih? JSZ je opravljala s svojimi organizacijami ves čas svojega obstoja vestno naloge krščanske strokovne organizacije in teh svojih nalog tudi ni nikdar zatajila; pri krščanskem programu so vztrajali njeni sotrudniki tudi v težkem povojnem času, ko so marksisti silili z vsemi sredstvi njene člane v svoje organizacije.

Naši okrožni sestanki

V Gornji Radgoni

V nedeljo, dne 2. julija t. l. se je v prostorih gostilne Krempelj v Črešnjevcih pri Gor. Radgoni vršil okrožni sestanek skupin ljutomerskega okrožja JSZ. Okrožnega sestanka so se udeležili zastopniki skupin opekarskega delavstva iz Ljutomera, usnjarskih iz Ormoža, opekarskih iz Gornje Radgone, gradbeni iz Zbigovcev in Apač. Za centralo se je sestanka udeležil tov. Rozman iz Ljubljane in Ogrin iz Maribora.

Sestanek je vodil tov. Tomažič iz Ljutomera. Poročila zastopnikov posameznih skupin so bila izredno zanimiva. Iz vseh poročil je bilo razvidno, da so odborniki pridno na delu, da kolikor mogoče dvignejo delavsko zavest, kakor tudi, da delavcem priborijo boljši položaj.

Zastopnik opekarskih delavcev iz Ljutomera je poročal, da je podjetje zato, ker so delavci hoteli izvesti volitve obratnih zaupnikov, vsem odpovedalo delo. Upajo, da se bo zadeva mirno poravnala in ne bo zaradi tega kakih večjih težav. Delavstvo se dobro zaveda, da ima do obratnih zaupnikov polno pravico, katero mu nihče ne sme kratiti.

Zastopnik opekarskih delavcev iz Ormoža je poročal, da tudi tam pridno delajo ter da bodo zopet oživili kulturno organizacijo KDM.

Tov. iz Apač je poročal, da so sedaj vsi brezposelni, ker se pri regulaciji Mure še niso pričela nova dela. Upanje je, da se bo to v kratkem izboljšalo. Med drugim je tudi poročal, da delavci zelo uhajajo preko meje v Nemčijo, ker tam bolje zaslužijo. Poudarjal je, da naj bi naše oblasti, pa tudi delodajalci, posebno v obmejnih krajih, nekoliko bolj skrbeli za delavce, kajti to, kar se sedaj vrši v teh krajih, je slaba reklama za naše razmere. Delavce bi se moralo tu vsaj nekoliko boljše plačati in jim priznati tudi pravice, katere imajo po socialni zakonodaji.

Zastopnik gornjeradgonske skupine je poročal, da so izvedli volitve obratnih zaupnikov in izvolili 4 obratne zaupnike. Sedaj so podjetju predložili osnutek kolektivne pogodbe. Upajo, da bodo tudi to zadevo uredili.

Zastopnik skupine gradbenih delavcev iz Zbigovcev je poročal, da imajo delavci ogromne zaostanke na plačah pri podjetju Fekonja in da je vsa zadeva sedaj pred sodiščem. Delavci nestrpno čakajo, da bi dobili svoje plače, katerih zaostanki znašajo nad 30 tisoč dinarjev.

Nato je poročal zastopnik centrale tov. Rozman, in sicer o položaju in delu JSZ, kakor tudi o volitvah obratnih zaupnikov. Po njegovem poročilu se je razvila živahna debata, pregledal teren in ugotovilo, kje bi se še dalo izvesti zaupniške volitve.

Sklep sestanka je bil, da se za n e d e l j o 20. a v g u s t a t. l. priredi delavski tabor za delavstvo ljutomerskega okrožja JSZ, in sicer v Gornji Radgoni. Podrobno bo članstvo o tem še obveščeno.

Tudi delavstvo na severni meji naše Slovenije se vedno v večjem številu pridružuje vrstam JSZ. V JSZ vidi pošteno delo in ji zato tudi zaupa.

V Otiškem vrhu

V nedeljo 25. t. m. se je vršil v gostilni Pridgar v Št. Janžu sestanek strokovnih skupin JSZ koroškega okrožja. Zastopane so bile vse skupine, razen kovinarjev iz Guštanja. Namen sklicanega sestanka je bil v glavnem pojasniti vse potrebno zaradi volitev zaupnikov in urediti smotrno in enotno delovanje skupin tega okrožja.

Strokovni tajnik tov. Pestotnik je omenil važnost letošnjih volitev delavskih zaupnikov, pri katerih morajo vsi aktivno sodelovati prav posebno zato, ker delavstvo izgublja smisel za volitve zaradi neprestanega prestavljanja. Važne pa so te volitve posebno za JSZ. Zato moramo skrbeti, da v vseh obratih postavimo svoje liste, da s tem ponovno dokažemo svojo moč. Razložil je tudi, kako se volitve po krajšem ali po rednem postopku vrše. Nadalje je omenil, da je okrožni sestanek tudi sklican zaradi ureditve dela skupin. Med skupinami je potrebna povezanost in medsebojna opora, s pomočjo katere je treba gibanje razširiti tudi v kraje, koder JSZ še ne obstoja. Ne gre tu samo za številčno moč organizacije, ampak tudi, da delavcem pomagamo v vsakdanjem življenju. Treba je zato smotrnega in organiziranega dela nas vseh, kakor tudi požrtvovalnosti in odločnosti. Za tako delo so potrebni pogosti skupinski sestanki in medsebojno spoznavanje posameznih tovarišev, ki so organizirani v raznih skupinah. V tem smislu se je vršil tudi ta sestanek, ki se pa mora v bodoče izpopolniti tako, da bodo na takih sestankih skupine poročale o delu in tudi poudarile zahteve in potrebe svojega članstva.

Zastopniki skupin so poročali o pripravah za volitve obratnih zaupnikov v svojem okolišu. Navedli so, da so v tem pogledu v stikih z delavci po nekaterih obratih, koder bodo skušali volitve izvršiti. Nekateri so tudi določili rok dneva, ko bodo o razgovorih poročali centrali in ekspozituri v Mariboru.

Pri poročilu o delovanju posameznih skupin so zastopniki tekstilnega delavskega z Otiškega vrha izjavili, da je treba v tovarni nujno urediti nekatere delovne in plačilne pomanjkljivosti. Glede sestankov smo določili, da morajo biti redno vsak mesec. Določili smo, da se bo za vse skupine vršil sestanek 16. julija.

Ker je potrebno, da se za delavstvo tekstilne tovarne v Otiškem vrhu uredijo nekatere delovne in plačilne pomanjkljivosti, bo odbor skupine z delavskimi zaupniki o tem razpravljal. Zbrali bodo med delavstvom potreben material, ki se bo obravnaval na skupni seji z zastopnikom ekspoziture 15. julija ob 9 zvečer. Na tej seji se bo tudi obravnavalo vprašanje mezdnega gibanja tekstilnega delavstva.

Zaradi skupnostnega delovanja vseh skupin smo sklenili, da se morajo vršiti redni okrožni sestanki v najdaljšem razdobju dveh mesecev. Sklenili smo tudi, da se prihodnji okrožni sestanek vrši po sestanku tekstilnega delavstva 16. julija v Št. Janžu v gostilni Pridgar. Vse skupine prosimo, da se sestanka po svojih zastopnikih udeleže in da zastopniki pripravijo svoja poročila. O vsakem napovedanem okrožnem sestanku je treba obvestiti tudi centralo JSZ v Ljubljani, da pošlje svojega zastopnika.

Strokovni skupini z Otiškega vrha in Slovenjgradca sta izrazili željo, da je zaradi poživitve gibanja nujno potrebno, da se zopet po nekaj letih vrši delavski tabor. Sporazumno smo določili, da se tabor vrši 6. avgusta v Št. Janžu in bo združen s proslavo 45-letnega jubileja slovenskega krščansko socialističnega gibanja in v proslavo 30 letnice obstoja JSZ. Skupini Slovenjgradec in Otiški vrh sta se odločili, da si bosta medsebojno pomagali v pripravah za tabor.

Okrožni sestanek je pokazal, da naše gibanje na Koroškem ni v zastoju, ampak da se vrste naših strokovničarjev množe. Volja tovarišev je, da v skupnem delu pokažejo delavstvu, ki stoji izven strokovnih organizacij, da je njihovo mesto samo v delavski strokovni organizaciji. S tem, da bomo vse svoje delo posvetili samo borbi za pravice izkoriščanega, bomo najbolje odgovorili tistim, ki nas napadajo in oznanjajo naš konec. Povemo pa, da so te želje zastonj, ker našega konca ne bo. Nasprotno, mi rastemo, ker so ideje, na katerih gradimo in ki nam jih je dal naš Krek, trajne in večne!

Pomanjkanje opeke

Po »Trgovskem listu« ponatiskujemo članek, ki ga je objavil v 69. številki letošnjega letnika.

V zadnjem času se je začela opeka zelo izvažati iz Jugoslavije v Avstrijo. Nemci plačujejo opeko zelo dobro, kar pa ima za naše gospodarstvo prav neprijetne posledice, kakor je bilo ugotovljeno na zadnjem občnem zboru Kmetijske družbe. Zaradi izvoza opeke je namreč začelo pri nas opeke primanjkovati, kar je sedaj v času stavbene sezone še zlasti neprijetno. Poleg tega se je opeka tudi znatno podražila, kar ovira gradbeno delavnost. Zato je povsem upravičena zahteva Kmetijske družbe, da se dovoli v klirinške države izvoz vseh predmetov le tedaj, kadar ne trpimo mi pomanjkanja na teh predmetih.

Naš slovenski človek se čuti domačega samo še kot »somišljenik« in »pristaš«, kot Slovenec nikjer!

(Catholicus — Dejanje 5-II)

Bodimo dostojni

Vsakega človeka se takoj spozna po njegovem vedenju in govorjenju. Z ozirom na to se ne smemo ozirati na človeško hvalo. Treba se je pa ozirati pri presoji človeka na njegovo dostojno vedenje. Dostojnost drži človeka visoko v spoštovanju in zaupanju. Človek mora biti dostojen najprej zaradi samega sebe. Dajati mora s svojim osebnim dostojnim in dobrim ponašanjem drugim dober zgled. Lepo vedenje in dostojnost sta v današnjih časih potrebna posebno delavskemu stanu. Delavski stan se še sedaj omalovažuje in dostikrat v tako imenovani »višji« družbi celo zaničuje. Ta »višja« družba kaže s tem, da tudi v njenem vedenju manjka dostojnosti. Dostojnost je vsem potrebna za medsebojno življenje; kjer ni dostojnosti, jo dostikrat nadomestuje pekel, kreg in divji prepir. Dostojnost je obenem v precejšnji meri tudi vidno spričevalo poštenja. Človek, ki se na cesti, v gostilni, ali doma v družini, v družbi tovarišev in tovarišic, in posebno na delu, vede nedostojno, bodisi v besedah ali kako drugače, ni pošten, in ne more uživati kakega posebnega zaupanja. V tem oziru velja za vsakogar enaka sodba. Razlika bi mogla biti le v tem, da so nekateri bolj, drugi manj izobraženi in je za izobražence nedostojnost tem večja sramota. Najhujše je pa to, da imamo med neorganiziranimi delavci in delavkami še veliko takih nedostojnih revežev, ki mislijo, da s surovim kvantarskim govorjenjem in pridušanjem dajejo sebi pred drugimi nekak vzgled, češ, jaz se postavim, se nikogar ne bojim; tudi ni nobenemu nič mar, kaj jaz govorim in kako se vedem. V tem oziru so morda v nekaterih podjetjih posamezna dekleta še hujša kot moški. Tu se vidi pomanjkanje izobrazbe in vpliv pokvarjene družbe. Žalostno je, da 16- do 20-letni fantje in dekleta pozabljajo na svojo čast, in s kletvijo in kvanto skrunijo ugled vsega delavstva. Na potu iz Kranja-Stražišče, sem nekoč sam slišal kvantati mlada dekleta, ki so šle iz tovarne, kakor bi imele v tem akord. Po organizacijah se delavstvo bori za boljši kos kruha, in za dostojno postopanje proti delavstvu; tu pridejo »divjaki« in podirajo napor. Človek, nedostojen v vedenju, tudi ni za organizacijo, ker nima onega moralnega čuta, ki je za to potreben. V tovarnah se dobijo nižji in višji predstojniki, ki z boljšim in lažjim delom »kupujejo« dekleta. Gotove slabosti predstojnikov igrajo veliko vlogo med delavci in doma v družinah. Tu pride dostikrat do obojestranskih polomij. Razdejane družine in revščina pri padlih delavkah vodijo dostikrat v obup, da, celo v smrt. Nesramnega vedenja sicer ni mogoče preprečiti, toda zmanjšati bi se dalo, ko bi »svobodna ljubezen« ne imela toliko število agentov, ki zavajajo lahkomiselne ljudi v nesrečo.

Koliko nedostojno življenje škoduje ljudstvu vseh stanov, katerih člani žive »na upanju«, nam kaže tudi nepotrebni porast revščine. Skušnje učijo, da nemoralno in nedostojno življenje, in to na celi črti: pijanstvo, ponočevanje, spolna razbrzdanost, divji zakoni itd. vodijo ljudi naravnost v brezno nesreče, revščine in sramote. Naj mi nihče ne očita, da pretiravam ali pa da hočem koga z očitki poniževati. Ne! To dela vsak nedostojnež sam sebi! Le to je hudo, ker pri delavcih tako poniževanje nekaterih škoduje vsemu stanu. Organizirani delavci naj bi se z ozirom na ugled vsega delavstva, uprli pojavom nedostojnosti svojih tovarišev in tovarišic.

S kletvijo in kvanto se ne rešuje delavsko avprašanje, ampak samo poslabšuje!

J. Gostinčar.

Duhovnik

»Cerkev, ki obmolkne, je Cerkev, ki umira.«

P. Bernadot.

Ta citat slavnega dominikanca, urednika francoske kat. revije »La Vie Intellectuelle«, ki sem ga bral v zadnji »Delavski pravici«, mi je bil prav za prav zadnji povod, da sem skušal napisati v tem članku nekaj misli podeželskega duhovnika o razmerju duhovščine do JSZ, ki slavi letos svojo tridesetletnico. Dobro se zavedam, da pišem misli o zelo težkem problemu, ki bi ne bil tako težak, ko bi pri nas ne bilo vse tako zavito v neko čudno zamotanost in nerazumljivost. Pa vendar mi bo morda laže, kakor komur koli pisati te misli, kajti imel sem priliko že več kakor deset let opazovati slovensko, predvsem katoliško življenje in delovanje, čeprav se nisem prav za prav udejstvoval ne na tej in ne na oni strani.

V našem duhovskem poklicu je mogoče nekaj malo romantičnega na prvi pogled. Naša dolžnost je sklanjati se k najbolj ubogim, k vsakemu človeškemu srcu, iskati vsako izgubljeno ovco in biti resnično oče in obenem brat vsem ljudem. Nobeni strankarski ali svetovno nazorski oziri nas ne smejo in ne morejo motiti pri vršenju te naše prve in največje dolžnosti! Kristusovi nasledniki in nadaljevalci njegovega dela smo tukaj na zemlji in le na to moramo misliti. To je potrebno poudariti, kajti danes je, povedati moram, čeprav to zelo boli, mnogo mnogo mojih sobratov daleč od tega našega vzvišenega poklica... Izgovor, ki uporablja ono znano prislovico: Saj smo ljudje, tukaj popolnoma ne more držati! Resnično smo ljudje in ljudje tudi moramo vedno ostati, toda obenem smo nosilci največje ideje, ki je kdaj svet objela, in zato se moramo varovati vsega, kar bi lahko naši službi in naši dolžnosti do ljudi škodovalo. Prav ste zapisali in poudarili v eni zadnjih »Delavskih pravic«, ko ste zapisali besede velikega papeža Pija XI.: »Ker mora duhovščina imeti pred očmi verske koristi celotnega prebivalstva, nikakor ni primerno, da bi se pridružila kateri koli stranki. Budno je treba paziti, da ne bo dostojanstvo duhovniške službe trpelo škode zaradi političnih borb in da se ne bodo njegovi politični nasprotniki po nesrečnem naključju oddaljili tudi od vere.« Vedno moramo dobro razlikovati med dvojnim: vero in politiko! Tega morebiti ne bi bilo treba drugje poudarjati, toda pri nas, se mi zdi, je potrebno tudi to zapisati in še posebno naglasiti!

Vi, ki ste svojemu prizadevanju za realizacijo dejavnega katoličtva dali ime »krščanski socializem«, ste nosilci zelo velike in pomembne ideje. V svojem slavnostnem govoru na občnem zboru je predsednik JSZ pravilno poudaril, da ima lahko slovenski narod zelo mnogo od »krščanskega socializma«, če ga bo pravilno razumel in sprejel, v obratnem primeru pa neprecenljivo škodo. Vaše delo izvira iz prizadevanja našega velikega Slovenca in duhovnika dr. Janeza Evangelista Kreka. Vaša JSZ in vaše gibanje je dokaz njegovega duhovskega poklica, ki ga je resnično globoko doumel in spoznal. Prav zato pa morate dosledno hoditi po njegovi poti. Dobro vemo, da vas mnogi niso razumeli, da vam mnogi, tudi med mojimi sobrati je mnogo takšnih, nasprotujejo in vam škodujejo. Ne smete se temu čuditi, kajti pri nas je pač mnogo premalo resnično krščanske ljubezni! Ne mislite pa zato, da smo prav vsi opredeljeni tako do vas in vašega gibanja, kakor nekateri, ki so v borbi proti vam zelo izpostavljeni. Vem — tudi to moram poudariti — mnogo premalo poguma je pa res med nami! Mnogi bi morali tvegati nekaj nasprotovanj in žaljivih besed in bi morali biti trdno z vami! Vendar sem pa prepričan, da bo prišel čas, ko bodo med vami vzrasli tudi takšni mladi duhovniki, kajti za vaše delo in za vaša prizadevanja je potrebna resnična mladost.

Popolnoma zgrešeno in celo proti bistvu našega poklica pa je, če vas kdo zmerja s »komunisti« in podobnimi izrazi (bral sem nekje, da so vaše dobre ljudi zmerjali s »protifarškimi tipi«), kajti to je v bistvu zgrešeno in zapisano z namenom škodovati vašemu delu. Poudariti moram, da bi morali tisti moji gospodje sobratje, ki imajo vplivno besedo na »oni strani««, ki se je postavila proti vam, vplivati, da do takšnih izbruhov nikoli ne bi več prišlo. Ne vem pa, koliko se te svoje dolžnosti zavedajo. — Vendar pa se morate dobro vedno zavedati tega, da ne moremo nikoli po enem samem duhovniku soditi vseh.

Vi ste v slovenskem katoliškem občestvu, pa četudi so vas tolikokrat po našem časopisju že izobčili iz njega, mnogo velikega že storili. Bili ste vedno, če izvzamemo nekaj v naglici čudno izrečenih ali zapisanih besed, glas vpijočega v puščavi. Kadar je naše občestvo krenilo na vijugaste poti, ste sami od sebe povedali in poudarili, da to ni pravilno. Svojo nalogo in dolžnost do krščanskega občestva ste zelo vestno vršili. Temelj temu vašemu delu je v tem, da niste nikoli krenili s poti, ki vam jo je nakazal in začrtal vaš veliki ustanovitelj dr. Janez Ev. Krek. Potrebno je, da po tej poti dosledno in vztrajno hodite kljub vsemu, kar je bilo doslej in kar bo prišlo še v prihodnjih dneh, dalje. Če se boste po njej ravnali, se vam ni treba nikoli bati, da bi krenili kam v napačno smer.

In še nekaj je! S to svojo delavnostjo in vztrajnostjo boste ovrgli prav vse očitke, ki so padli na vaš račun, pa tudi prijateljev si boste vedno več in več pridobili. In prepričan sem prav trdno, da se bodo našli tudi med mojimi mlajšimi sobrati in tistimi, ki še bodo prišli, dovolj mladi, krepki in pogumni duhovniki, ki bodo prišli k vam, ki vam bodo pomagali z vsem svojim znanjem in vsemi svojimi močmi, da bo vaše delo še bolj raslo. V Belgiji so dobili svojega osrednjega duhovnika in prav za prav največjega idejnega pobudnika za delo tamkajšnji krščanski strokovničarji, s katerim ste tudi vi veliki prijatelji, v osebi bivšega inženirja jezuita p. Jos. Arendta. Prepričan sem, da se bo tudi med slovensko duhovščino našel kdo, ki bo vsaj nekoliko sličil belgijskemu p. J. Arendtu ali pa Cardinju, če hočete. Dotlej pa bodite resnično nosilci dediščine velikega slovenskega duhovnika dr. Janeza Evangelista Kreka in gradite tistemu sloju, ki mu je bil Kristus največji brat, boljšo prihodnost v luči krščanske ljubezni in pravice!

Duhovnik.

Najčistejša belina je
RADION
belina

Poselska zveza

V zadnji številki našega lista je bil označen zakon o nedeljskem počitku, do katerega imajo služkinje pravico, to je 5 ur vsako nedeljo in vsak praznik. Le če se sporazumno medsebojno dogovorijo, sme gospodar oziroma gospodinja vsako drugo nedeljo ali praznik posla doma obdržati s pogojem, da mu da v nadomestilo 5 ur prostega časa med tednom.

Danes dodamo temu paragrafu sledeče: gospodar oziroma gospodinja nima pravice ob nedeljah in praznikih poslu nalagati težkih, neprimernih del, kakor na primer: ribati, likati, šivati, prati itd. Dogaja se pa, da so začele zadnja leta gospodinje pri večjih družinah ob nedeljah uvajati pranje. Proti temu Poselska zveza odločno protestira. Z vso energijo odločno zahtevamo, da ta grda navada izgine povsod iz hišnega reda. Saj je to tudi proti božji postavi, ki nam veleva: spoštuj praznik! Kjer ta zapoved velja za vse, velja tudi za služkinje. »Šest dni delaj, sedmi dan pa počivaj,« je rekel Bog že pri ustvarjenju sveta. Tudi služkinje zahtevamo svoje pravice! Da jih pa dosežemo v polni meri čim prej, je v prvi vrsti potrebno, da smo **vse enotne!** Dekleta! čas je že, skrajni čas, da stopimo na plan! Združimo se v svojo stanovsko organizacijo Poselsko zvezo.

Pa še nekaj: ponekod se dekleta pritožujejo, da je v družinah, kjer se nahajajo, hišni red tako sestavljen, da jim ni mogoče ob nedeljah in praznikih iti k sv. maši. V tem oziru Poselska zveza obvešča dekleta: da imamo to pravico uzakonjeno! V § 8. Poselskega reda stoji: Posel mora imeti ob nedeljah in praznikih dovolj prilike, da opravi svoje verske dolžnosti, ter določa, da te dni ni primoran delo pričeti pred 7. uro zjutraj. Zato pa dekleta ne opuščajte sv. maše ob nedeljah in praznikih. Bogu moramo biti prej pokorne kot ljudem. Skrbeti moramo ne smo za telo, pač pa v prvi vrsti za dušo.

Zraven tega opozarja Poselska zveza služkinje, katere pridno hranijo denar, da na stara leta ne bodo drugim v nadlego, da ga ne posojujejo nikomur, najmanj pa svojim gospodinjam. Tako je neko dekle imelo prihranek 18.000 din. Hranila jih je 25 let. Sorodnica njene bivše gospodinje, pri kateri je služila, pa ji je pod pretvezo, češ, da bo ta denar potrebovala za hišo, ves znesek izvabila, tako da reva danes nima ničesar. Ta primer pa seveda ni osamljen. Jih je več, ki kažejo prilično enako sliko in skrajno težak položaj naših deklet.

Že ako se premožnemu človeku naredi kaka škoda, je to težko, kaj šele, da je ob vse prihranke dekle, ki nima nikjer nikogar in bi s tem denarjem mogla kriti svoje življenjske potrebe na stara leta. Poleg tega tudi dekleta ne dobivajo svojih zaslužkov, ker jim jih gospodinje zadržujejo včasih po več let. Tako imamo primere, da so morala dekleta svoje zaslužke iztožiti in je neko dekle pred kratkim časom prejela 4.200 din plače, katero je bila gospodinja dolžna za več let nazaj.

Z ozirom na to opozarjamo služkinje, naj denarja oziroma svojih prihrankov nikomur, niti svojim sorodnikom ne posojajo. Navadno se taka posojila dajejo brez prič in pogodb in je tako nevarnost, da tega denarja sploh iztožiti ne morejo. Zato dekleta vlagajte denar v varne denarne zavode, kjer bo najbolj varno naložen.

Glede zaostankov na plačah in vseh krivic, ki se vam gode, pa se zatekajte na svojo strokovno organizacijo Poselsko zvezo, ki vam bo drage volje dala vsa potrebna navodila in informacije v takih zadevah. Pisarno ima na Miklošičevi cesti 22/I, desno, to je v palači Delavske zbornice v Ljubljani.

*

V Kranju je dne 23. junija po daljši bolezni umrla gospa dr. Bezičeva, soproga tamkajšnjega zdravnika. Pokojna je zelo rada sodelovala v dobrodelnih organizacijah, posebno pa se je trudila in pomagala dekletom v Poselski zvezi. Prirejala jim je razna predavanja in tečaje, kakor tudi pomagala z nasveti. Ker je zelo malo takih žena, je gotovo ta izguba Poselsko zvezo v Kranju in tudi centralo težko zadela. Na zadnji poti so jo spremile zastopnice Poselske zveze iz Ljubljane, kakor tudi Kranja in ji tudi poklonile lep šopek cvetja. Pokojno gospo priporočamo v hvaležen spomin in molitev.

Vse naročnice lista »Delavske Pravice«, katere ga prejemajo tedensko, opozarjamo, da naj poravnajo naročnino. Vabimo tudi ostale članice, da se naroče na naš strokovni list »Delavsko Pravico«.

Kongresa Kristusa Kralja, ki bo v dneh od 25. do 30. julija, se bomo v čim večjem številu udeležile tudi služkinje. Ker vse dni ne boste mogle prisostvovati tej prireditvi, vas vabimo, da se vsaj glavnih svečanosti udeležite, in sicer v nedeljo 30. julija 1939.

Blagoslovitev prapora KDM v Sostrem

V nedeljo 18. junija je sostrska KDM razvila svoj prapor. Kljub izredno slabemu vremenu se je zbralo lepo število delavske mladine iz raznih krajev Slovenije, prav tako pa tudi starejših tovarišev, ki so prihiteli v Sostro, da bi prisostvovali delavskemu mladinskemu prazniku. Mariborska KDM je prišla na slavje v krojih in s svojim praporom. Zbralo se je tudi precej narodnih noš, kar je sprevod, ki se je formiral pred vevško tovarno, le še poživilo. Igrala je vevška godba. Izredno lep sprevod je izpred vevške tovarne krenil proti Sostremu. Med vzklikanjem Kreku, Jegliču in idealom krščanske delavske mladine, je sprevod prišel v Sostro, ki je bilo ozaljšano z mlaji in zastavami. Sprevod je krenil v cerkev, kjer je blagoslovil sostrski prapor č. g. dr. Eržen iz Kočevja. V pridigi je delavsko mladino navduševal za pravo krščanstvo, ob katerem naj ne pozabi svojega slovenstva in delavskega poklica. Po sv. maši se je pred cerkvijo vršil lep tabor. Tabor je vodil član sostrske skupine KDM tov. Srečko Pavšič. V imenu sostrske skupine je pozdravil vse zastopnike skupin KDM in JSZ, ki so se udeležili tabora, kakor tudi č. g. dr. Eržena in se mu zahvalil, da je prihitel iz Kočevja na ta mladinski praznik.

Kot prvi je dobil besedo predsednik KDM Rozman Jožko, ki je v imenu centrale KDM pozdravil tabor in čestital sostrski skupini k tako lepemu napredku in uspehu. Za njim so nastopili najmlajši člani sostrske skupine, in sicer 16-letni Klemenc Franci, ki je v lepem in dobro pripravljenem govoru razvijal program in delo KDM. Nato je govorila tov. Trtnik Rezi, ki je pozivala predvsem dekleta na delo v KDM in jih navduševala, da se priključijo temu delu. Kot tretji je govoril tov. Gašperšič Jelko, ki je orisal težave, s katerimi se mora boriti naša KDM. Zaključni govor je imel tov. Jurač iz Celja. Navduševal je delavsko mladino, naj vztraja v tem delu in poudarjal, da delavska mladina danes živi v veliko težjem položaju, kakor nekdaj. Zato je tej mladini treba več opore, predvsem pa, da se sama izobrazuje in usposablja v življenju. To delo zelo uspešno vrši naša KDM, zato je potreba, da jo vsi starejši pri tem delu podpirajo.

Zastopniki in posamezniki so pripenjali nato na prapor spominske trakove, ki jih je bilo okrog 30. Tovariš Rozman je še prebral pozdravno pismo iz Moravske, v katerem tov. Urbanek v imenu moravske kmetske in delavske mladine čestita Sostrčanom k njihovemu prazniku.

Popoldne se je razvila na travniku g. Matije Prepeluha prisrčna zabava, kjer sta mariborska in sostrska KDM izvajali nekatere zborne deklamacije in razne šaljive prizore. Ves popoldne je potekel v res lepem razpoloženju in smo bili vsi veseli lepega dne.

Želimo, da sostrska KDM tudi vnaprej še tako pridno vztraja v delu, da bodo v svojih vrstah vzgojili čim več dobrih in res sposobnih delavcev, ki jih danes tako zelo potrebujemo.

J. R.

Radovljica. Ob priliki razvitja prapora KDM v Radovljici v nedeljo 9. julija bodo mogli udeleženci, ki bi prišli s kolesi, te shraniti na dvorišču Kmečke zadruge. Za to bo določen poseben reditelj.

V nedeljo 9. julija gremo vsi v Radovljico k razvitju prapora radovljiške KDM. Potrebno je, da podpremo našo del. mladino pri njenem vzgojnem delu. Zato mora biti ta dan posebno za gorenjsko delavstvo praznik, katerega se vsi udeležimo. Skupine KDM ali JSZ, ki bi hotele dati za prapor kak prispevek, naj prinesejo s seboj štampiljke, ker se bodo prispevki vpisovali v spominsko knjigo.

Zapiski

20. junija 1939 je v Ohridu umrl na svojem shodu šef srbske zemljoradniške stranke Jovan M. Jovanović, ki je igral v politiki predvojne Srbije in tudi Jugoslavije vidno vlogo. Bil je mnogokrat srbski poslanik v inozemstvu, po vojni je pa po sporu s Pašićem bil na lastno prošnjo upokojen in se je popolnoma posvetil aktivnemu političnemu življenju. Bil je poslanec v banjaluškem okraju, pri zadnjih volitvah je pa bil na listi dr. Mačka izvoljen v okraju Oplenac.

NA ROBU

Čim bolj raste zavest kakega naroda, tem bolj čuti svojo ogroženost. Poklicanost naroda pomeni neprestano borbo za njegovo duhovno določenost in življenjsko varnost. Ni ga naroda, ki bi ga tuje sile ne hotele zmesti, spraviti proč od njemu lastnega smisla, zavreti v razvoju ali celo uničiti. Narod živi v stalni nevarnosti, da duhovno popusti, življenjsko oslabi in zgodovinsko preneha vplivati. Proti vsaki taki nevarnosti leži edino sredstvo v resnično integralni narodni skupnosti.

(Edi Kocbek — Dejanje 4-II)

*

Vsi mi, ki hočemo z demokracijo rešiti pravi smisel svobode, se moramo najprej začeti boriti s svojo boječnostjo. Nikar se več ne bojmo: vsi mi moramo izpolniti veliko skupno delo.

(»Voltigeur«, 2. XII. 1938)

*

Vsak rod ima svojo lastno dolžnost, svojo zgodovinsko nalogo. Nad njim visi neizprosni imperativ, da te neznane kali razvije in svoje bistvo izoblikuje po podobi svojih zmožnosti in stremljenj. Dogaja pa se, da rodovi kakor posamezniki greše proti svojemu poklicu in puščajo neizvršeno svojo nalogo... Namesto da bi se odločno lotili dela, ki jim je naprej določeno, so gluhi za priganjajoči glas svojega poklica in raje še naprej životarijo v mislih, uredbah in užitkih, kakor jih je ustvaril rod pred njimi, ki pa ne soglašajo več z njihovim bistvom. Jasno je, da pred odkazanim in zgodovinskim mestom ni mogoče nekaznovano zbežati.

(José Ortega y Gasset)

*

Katoliška akcija se bo med nami le tedaj razvila, če bo skušala v svojih vrstah zdrnžiti vse verne katolike, ki se zavedajo svojega poslanstva med našim narodom, in bo vse svoje sile posvetila le verskonravni obnovi vsega našega življenja v duhu Kristusovega evangelija. (Križ II — 1929)

*

Saj katoliška akcija ni noben vrhovni regulator »kulturnega« ali »prosvetnega« ali »narodno vzgojnega« delovanja s katoliškim predznakom, ampak poglobljeno dušnopastirsko in dušespasiteljsko delo po duhovniško laiški skupnosti, po skupnem apostolstvu službenega in laiškega svečeništva; in ni omejeno niti se ne poslužuje samo že obstoječih organizacij, ampak mora znati objeti vse krščanske duše in razgibati vse verske sile v vseh taborih, stanovih, krogih, tudi tam, kamor ne bi prišla sicer nobena obstoječa organizacija z izrazito katoliškim nazvanjem in programom.

(Franc Terseglav)

Nabirajte oglase za »Pravico«!

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejše prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon štev. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Tomer, Ljubljana. Tiska Zadružna tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)

Po naših krajih

Slovenj Gradec

V nedeljo 25. tega meseca se je pri nas vršil sestanek naše skupine, ki sta se ga udeležila tovariša Lipnik in Pestotnik iz Maribora. Sestanek je bil dobro obiskan, kar je znak, da smisel za strokovno gibanje med našim delavstvom raste. Tovariš Pestotnik nam je razložil važnost volitev delavskih zaupnikov, kako se volilni postopek izvrši in pomen zaupnikov, ki kot zakoniti predstavniki delavstva čuvajo delavsko zaščitno zakonodajo. Omenil je, da je nujno potrebno, da postavimo v vseh obratih svoje delavske zaupnike. S tem pokažemo, da nikakor nočemo, da bi se nam pravice, ki jih po zakonu imamo, okrnile. Med drugim nam je tudi omenil, kako si nekatere tajne in javne sile prizadevajo, da bi se delavstvu odvzela pravica do svobodnega udejstvovanja v strokovnih organizacijah. Prav zaradi tega se mora delavstvo svojih svobodnih strok. organizacij še bolj oprijeti. Potrebno je, da v Slovenj Gradcu in okolici začnemo z resnim strokovnim delom. So tovarne in podjetja, ki zdaleka ne izvajajo delavske zaščitne zakonodaje, kakor tudi ne uredbe o minimalnih plačah. Delavstvu se ni treba nikogar bati, posebno pa ne delodajalca, ki ne spoštuje socialne zakonodaje. Ves strah je delavstvu umetno privzgojen od strani delodajalcev, da ga laže izkoriščajo. Prav zato ga je pa treba odpraviti. Gotovo so tudi žrtve, brez katerih delavstvo ne bo doseglo svojih pravic. Zadnji čas je, da delavstvo pristopi k delu za zboljšanje svojih življenjskih pravic. Tovariš Lipnik nam je poudaril složnost delavstva z ozirom na vse, kar se v zadnjem času godi, ko se vedno bolj kršijo in ukinjajo delavske pravice. Tudi med slovenskim delavstvom so nekateri ljudje, ki nam zamerijo naše delovanje in nam celo očitajo, da nismo več katoliški. Če smo zaradi tega na krivih potih in nismo katoliški, ker branimo pravice najbolj ponižanih, si zaradi tega ne bomo delali prav nobenih skrbi. Ljudi pa, ki hodijo med delavstvo z razdiralnimi nameni, bo delavstvo samo obsodilo. Na koncu je predsednik tov. Lamut omenil potek in odločno voljo občnega zbora JSZ v Ljubljani, voljo tovarišev v JSZ, ki so pripravljeni boriti se za vsako ceno za pravice delavstva. Tovariši, posnemajmo jih v njihovem delu, ker jih bomo s tem tudi podpirali.

Trbovlje

Strokovna skupina rudarjev sklicuje za nedeljo 9. julija t. l. ob 9. uri dopoldne v tajništvu splošni članski sestanek, na katerega je dolžnost, da pride vsak član. Na tem sestanku se bo odločilo o nadaljnjem obstoju ali prenehanju naše skupine. Dolžnost in pravica članov je, da o tem sami odločate. Na eventualne poznejše ugovore članov se odbor ne bo oziral in je vsak izostali član za posledice, katere bi se izvršile v organizaciji, sam odgovoren. **Predsednik.**

Brdo-»Opeka«

Razmere delavstva, zaposlenega v opekarni, se nikakor ne morejo izboljšati. Podjetje sicer nudi boljši zaslužek, a to le na način akorda, kateri pa nikakor ne doseže višine odstotka, ki bi ga moral. Vsled tega podjetje ni zboljšalo položaja, pač pa je pri stroju za izdelavo opeke znižalo mezde od 3.75 din na 3.25 din na uro. To pa delavci najbolj občutijo takrat, ko stroji niso v pogonu oziroma, kadar so pri delu plačanem od ure. — Vsi tisti člani, ki plačujete članarino v centrali, ste naprošeni, da plačujete članarino v bodoče zaradi točne evidence in lažjega poslovanja zaupnikom v tovarni.

Zvesti programu

Vprašanje slovenskega delavstva stopa vedno bolj v ospredje. Z dejstvom, da se Slovenija industrializira, ter se s tem veča število delavstva, računa vsakdo, naj si bo politik ali gospodarstvenik. Vsak računa s tem ter hoče pristaviti svoj lonček. Zadnja leta smo dobili na ta račun kar celo vrsto raznih »delavskih voditeljev«. Kar čez noč so postali zagovorniki delavstva, samo bojimo se, da jih bo prva slana pobrala.

Prav delavstvo pa stoji ob strani ter čaka in pričakuje, kdaj bo konec te drame, katere posledice bo občutilo ravno slovensko krščansko delavstvo še dolga leta! Sicer je to kaj žalostno poglavje zase, vendar ob udarcih, katere prejemamo v zahvalo za naše 45-letno delo med našim slovenskim delavstvom, ne moremo kaj, da se ne bi spomnili naših doživetij ter ob tej priliki izpregovorili par besed o programu.

Vse totalitarne države imajo v svojem pokretu »firerstvo« oziroma voditeljstvo. Samo on ima v vsem delovanju absolutno besedo. Njemu mora biti vse poslušno ter mu nima ljudstvo ničesar ugovarjati, še manj kritizirati. Čisto jasno je, da se človek v takem položaju čuti prikrajšanega, ker ne pride s tem do izraza ljudska volja. Gotovo je pa tudi to, da tisti, ki ve, kako daleč sega in kaj je človekova osebna svoboda, bo pod silo razmer zelo težko to prenašal.

Ker edino na pravi demokraciji zgrajeni sistemi, za katere ne nosi odgovornosti kak poedinec, morejo biti ideal vsakega treznega človeka. Vsi programi, zgrajeni na oboževanju in poveličevanju kulta osebnosti, bodo šli, od koder so prišli.

Hvala Bogu, mi smo preživeli zadnja leta težko preizkušnjo ter se nismo dali zavesti na stranpota, da bi zamenjali naš 45-letni Krekov program krščanskega socializma za program, kateremu je bil osrednja točka Stojadinović. Naj bodo prepričani vsi, ki mislijo, da se da s paragrafi preprečiti naše delovanje, da so v hudi zmoti, ker naš program in ideja sta izklesana v borbah ter jih iz naših src ni mogoče izbrisati.

Naj navedem, kaj je J. E. Krek po pisanju našega Gostinčarja napisal v »Glasniku« 31. decembra 1898 o programu in vodstvu: **»Strankarski tudi zato nismo, ker ne priznavamo vodstva kakih oseb, ker se namreč združujemo samo okrog svojih idej in zanje živimo, zanje če treba, tudi umrjemo.«**

Tako je zapisal naš veliki učitelj J. E. Krek, **tako dela, stoji in na tem programu tudi pade naša Jugoslovanska strokovna zveza.** Ker konec koncev ni naš cilj, kako bomo prišli do oblasti, ampak, da delamo in se žrtvujemo za druge. **Kot sveča, ki gori za druge.** (J. E. Krek.)

Tovariši, dvignimo glave, ker naš program je res prvo program, pred katerim naj se skrije vsakdo, ki računa s slovenskim delavstvom drugače, kakor ono misli. **Top.**

§ DELAVSKI PRAVNIK

Ali veljajo minimalne mezde tudi za akorde?

J. V. Kranj: V službi ste v kranjski tekstilni tovarni. Delate na dveh strojih, zaslužite pa na 14 dni od 70 do 80 dinarjev, čeprav delate po osem ur na dan. Delo opravljate na akord, imate pa slabe stroje in zato ne morete napraviti toliko kot drugi. Vprašate, ali Vas je podjetje dolžno plačevati višje?

Odgovor: Po banski uredbi z dne 31. julija 1937 Vam mora tekstilno podjetje v Kranju plačevati urno mezdo po 2.75 din, če ste starejši kot 18 let, ali pa 2.25 din, če ste mlajši od 18 let. Po čl. 7 te uredbe zaslužek delavcev, ki delajo v akordu, ne sme biti manjši od zaslužka, ki se mora po uredbi plačevati za urno delo. Če Vam tedaj tovarna plačuje samo urno mezdo po 0.80 din, imate pravico zahtevati vso razliko med minimalno mezdo, pod katero podjetje sploh ne sme iti, in med mezdo, ki Vam jo podjetje sedaj plačuje.

Ker Vaš primer ni edini, da podjetje na tak nezaslišan način nezakonito izžema delavce, zaupajte stvar delavskim zaupnikom, ki naj pokličejo na pomoč Inspekcijo dela v Ljubljani, ki bo morala napraviti red.

Dojnina za porodnice.

B. H. Celje: Meseca marca letos ste rodili. Hranarino Vam je Okrožni urad v Ljubljani plačeval pravilno za šest tednov po porodu, plačeval Vam pa ni dojnine, ki jo imate baje tudi pravico dobiti. Vprašate, koliko znaša ta dojnina in kam naj se zanjo obrnete.

Odgovor: Ko preteče šest tednov, za katere Vam je urad dolžan plačevati porodniško hranarino, mora urad od tega dne dalje plačevati porodnici skozi 12 tednov dojnino po 4 din vsak dan, na teden tedaj po 28 din. — Pojdite v poslovalnico OUZD in prosite, naj Vam izplačajo tudi dojnino, ki jo morate prejeti.

Dopust služkinje.

F. J. Ljubljana: Tri leta ste že za služkinjo v Ljubljani in niste imeli doslej niti en dan prosto. Sedaj Vam je pa zbolela doma mati, ki bi jo šli radi obiskati. Vprašate, ali imate pravico od gospodarja zahtevati dopust.

Odgovor: Po naredbi deželne vlade o hišnih in gospodinjskih poslih iz leta 1921., ki je v veljavi še danes, imate pravico, če ste zaposleni nepretrgoma dve leti, do enega tedna dopusta. Gospodarja zato prosite za dopust, če ga pa ne bo hotel dati, ga prijazno opomnite, da imate po zakonu pravico. Verjetno se potem ne bo upal braniti. Če Vam pa dopusta kljub temu ne bo hotel dati, ga boste po prestanku službe lahko tožili za ta čas za dvojno plačo.

Urednikova pošta.

Stalna poročila o dogodkih v svetu »Razgledi po svetu« bodo za nekaj časa prenehala, ker je g. pisec odšel na daljši dopust. **Urednik.**

Vendar so tudi mnogi izmed voditeljev vanj verovali, a zaradi farizejev niso priznavali, zato da bi ne bili izobčeni iz shodnice. Ljubili so namreč svojo čast pred ljudmi bolj ko čast božjo. (Janez 12, 42—44. vrst.)

HALO! GOSPODINJE POZOR!

Ali Vam je že znano, da je otvorjena nova trgovina Z OSTANKI in cenejšim oblačilnim blagom, ki ga potrebujeta delavec in kmet, v Ljubljani pri Zmajskem mostu tik ob Ljubljanici (kjer je krompirjev trg), SV. PETRA NASIP 29. Ravnokar je na zalogi veliko ostankov za moške pražnje in delavne obleke meter od 20 do 60 din, veliko ostankov za ženske in otroške pražnje in vsakdanje obleke, ostanki pralne svile, krepov itd. Ravno tako dobite tudi od kosa poceni blagove n. pr.: bela kotenina srednja 5 din, najboljša 8.80 din, pisano za srajce srednje 5 din, najboljše 9 din, tiskovina za predpasnike srednja 6 din, najboljša na dve strani 9 din, naglavne rute 6 din, žepni robci 1 din itd. — To trgovino je otvorila špeciljelno za cenejše blago

znana ljubljanska tvrdka F. I. GORIČAR

ki ima svojo glavno trgovino na Sv. Petra cesti 29, v novi hiši, kjer je velika zaloga boljšega blaga za moške in ženske obleke, kakor tudi izgotovljene obleke, na Sv. Petra cesti 30 pa ima oddelek za nevestine opreme in pohištveno blago (zavese, tepihe, garniture za postelje, perje, žimo in morsko travo itd.) — Torej vse, kar rabite, najdete sigurno v naših TREH TRGOVINAH, kjer dobite dobro in po nizkih cenah! Naše geslo še vedno drži: majhen zaslužek, a čim večji promet!